zaPAU

Polska w CERN-ie: 20 lat

W 2011 roku mija 20 lat od przystąpienia Polski do CERN-u, Europejskiej Organizacji Badań Jądrowych. Przypomnijmy, że CERN powstał w 1954 r., jako inicjatywa 12 państw europejskich, w celu zorganizowania badań w zakresie fizyki wysokich energii (niezwykle ważnych, ale i bardzo kosztownych). Warto też dodać, że wówczas badania takie były całkowicie skoncentrowane w Stanach Zjednoczonych, a w Europie po prostu nie istniały. Było to więc prawdziwe wyzwanie dla nauki europejskiej. Polacy pojawili się w CERN-ie dość rychło i już w 1964 r. Polska uzyskała status „obserwatora", co znaczyło m.in. że przedstawiciel Polski uczestniczył w posiedzeniach Rady CERN-u.

Zanim „PAUza Akademicka" – w odpowiednim czasie – poświęci tej ważnej rocznicy swoje łamy, chcemy utrwalić kilka drobnych anegdot związanych z CERN-em. Wszystkie są absolutnie autentyczne. Otrzymaliśmy je od kilku osób, ale traktujemy je łącznie jako kompilację redakcyjną. Czytelników prosimy o nadsyłanie dalszych. (**Redakcja**)

* * *

W latach 1970. przyjechał do CERN-u z oficjalną wizytą dyrektor jednego z dużych polskich instytutów naukowych. Oczywiście, ówczesny dyrektor CERN-u wydał na jego cześć obiad, na który zostali zaproszeni Polacy, którzy akurat wówczas byli na miejscu. Podczas obiadu obaj dyrektorzy prześcigali się w wyliczaniu trudności i kłopotów jakie na nich spadają w związku ze sprawowaniem funkcji dyrektorskich. Siedzący obok nich prof. Leon Van Hove (który później sam został dyrektorem CERN-u) w końcu nie wytrzymał i kwaśno oświadczył: J e ż e l i k t o ś n i e c h c e b y ć d y r e k t o r e m, t o n i e j e s t. Wszyscy zamilkli i zaczęli szybko jeść…

*

Negocjacje w sprawie przystąpienia Polski do CERN-u prowadził z ówczesnym dyrektorem CERN-u, prof. Carlo Rubbią – Włochem – prof. Ryszard Sosnowski, delegat Polski w Radzie CERN-u. Główny problem stanowiła wysokość składki, jaką Polska powinna wpłacić „na początek". W końcu prof. Rubbia oświadczył: – „Dajcie milion, wszystko jedno w jakiej walucie, byle nie w złotych i nie w lirach!" Stanęło na milionie franków szwajcarskich.

*

Wśród osobistości odwiedzających CERN był Jan Paweł II. Przyjechał tam w czerwcu 1982. Otaczała go aura papieża otwartego na naukę i kontakty z uczonymi, więc podejmowany był wyjątkowo uroczyście. Spotkanie, otwarte dla całego personelu CERN-u, zgromadziło tłum pracowników i ich rodzin. Gospodarzem był ówczesny dyrektor, profesor Herwig Schopper, który opowiadał Papieżowi, czym zajmuje się CERN.

Jak potem wspominał, w pewnej chwili powiedział o stwarzaniu (ang. *creation*) nowych cząstek w zderzeniach wiązek cząstek przyspieszonych w akceleratorach. Jan Paweł II zareagował żartobliwie: – „O nie! Stworzenie to moja branża" (*Oh, no! Creation is my business*). Profesor Schopper przekreślił na pokazywanym przeźroczu słowo „Creation" (tworzenie) i napisał „Production" (produkcja).

Oto sekwencja dwóch oryginalnych przeźroczy.

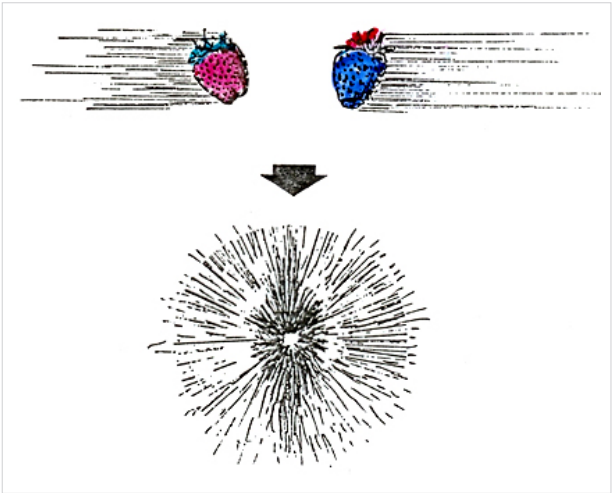

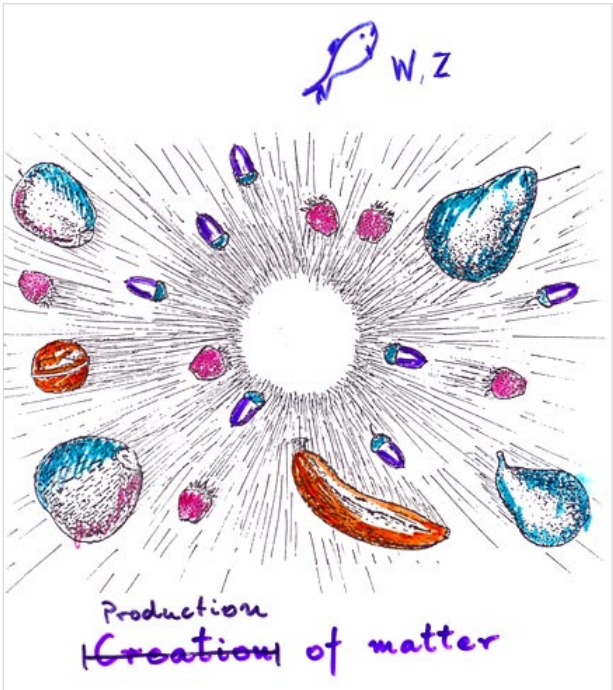

(za pozwoleniem prof. H. Schoppera)

PAUza Akademicka – www.pauza.krakow.pl – Tygodnik Polskiej Akademii Umiejętności i środowiska naukowego.

Rada Redakcyjna: Magdalena Bajer, Andrzej Białas, Aleksander Koj, Janusz Limon, Ewa Lipska, Stanisław Rodziński, Adam Strzałkowski, Andrzej Szczeklik, Piotr Sztompka, Jerzy Vetulani, Marta Wyka, Jerzy Wyrozumski, Franciszek Ziejka.

Redakcja: Andrzej Kobos, Marian Nowy;
Anna Michalewicz – dyrektor administracyjny, Adam Korpak – grafika, Witold Brzoskowski – sekretarz redakcji, fotoskład.

Adres do korespondencji: Polska Akademia Umiejętności, 31–016 Kraków, ul. Sławkowska 17; e-mail: pauza@pau.krakow.pl

Oczekujemy na artykuły do 6 000 znaków (ze spacjami) i ilustracje w formacie JPEG o rozdzielczości 300 dpi. Redakcja zastrzega sobie prawo skracania artykułów i korespondencji oraz zaopatrywania ich własnymi tytułami. Artykułów niezamówionych redakcja nie zwraca.

Subskrypcja: bezpłatną elektroniczną prenumeratę PAUzy można zamówić wysyłając e-mail na adres: pauza@pau.krakow.pl